Lösnummer 15 öre

6 ÅRG.
N:r 1

TIDEVARVET

7 JAN.
1928

TIDEVARVET
N:r 1: 1928

I fjol och i år heter vår ledande artikel. Den fastslår att det är på tiden att försöka något nytt.

•

Viljornas brottning följer året 1927 runt jorden.

•

Fru Marie Hjelmer, ledamot av Danmarks riksdag, skriver om Det nye Hærlovforslag i Danmark.

•

Docenten K. A. Edin skriver om sina undersökningar angående s. k. Stockholmsäktenskap och därur framgångna önskemål och förslag.

Då åtskilligt i dessa önskemål synts oss sammanfalla med de synpunkter, som advokat Eva Andén förut framfört i Tidevarvet, har det tyckts oss av intresse att konfrontera henne med Docent Edins artikel. Ett inlägg från advokat Andén kommer alltså i följande nummer.

•

Till en belysning — från annat håll — av vad docent Edin fört fram citera vi ett stycke ur wienerläkaren-psykologen Fritz Wittels' bok Barnets befrielse under titeln 'De förlamade'.

•

En arbetslös är dessvärre en verklighetsskildring av Moa.

•

X-Ray anmäler en bok och en bokanmälan under rubriken 'Tilegnes Mænd'.

•

Signaturen Mortalis berättar om den gamla goda måndagsseden Attfira och dess tillämpning ute i stora världen.

Uppskjut ej

att prenumerera på

Tidevarvet

för 1928

Pris helår 6 kr.
utlandet 7 kr.
Postgiro 1544

En festdag skapas

Fram till oss har letat sig en bild från en nyskapad festdag. Det är i den lilla Turkestanska rådsrepubliken Uzbek söder om Aralsjön, innefattande de gamla ryktbara städerna Bokhara och Khiva. Befolkningen tillhör sunniternas stränga muhammedanska sekt. Kvinnorna ha aldrig visat sig, icke ens för sin man, utan en ogenomträngliglöja — levande ett liv till synes utan människovärde, utan eget liv.

Men några ibland dem, berättas det, några energiska kvinnor ha arbetat fram en ny uppfattning, och en rörelse har uppstått. I en församling med kvinnligt presidium avläggas slöjorna på en ny festdag, slöjavläggandets dag. I rådsförsamlingen uppträder sedan män och kvinnor gemensamt, och männen avlägger ed att ej förolämpa en obeslöjad kvinna.

Det är vackert att få se för sina ögon hur en ny festdag skapas mitt ibland de gamla i vilka vi lever och rör oss, vi såväl som alla andra folk. En gång skapades väl alla dessa dagar ur en oerhörd upplevelse — upplevelsen av att stiga in i ett nytt skede, från vilket inga vägar ledde tillbaka till det förgångna.

Se på den gamla kvinnan närmast oss. Se på hennes knotiga händer och seniga gestalt och klara, stränga ansikte. Hon har trälat och förraktats och utnyttjats. Hon vet mest om vad som nu händer, om vad det kostat och kommer att kosta. Hon vet mer än den unga kvinnan bredvid eller den entusiastiske mannen, som svår att ej förolämpa sin obeslöjade hustru. Och dock måste de alla vara med, också pojkarna runtomkring och den lille på armen, som lyfter sin lilla hand liksom till löfte.

Men över den gamla kvinnan kunde skrivas Tolstoys ord — liksom kanske en gång över alla våra helgdagar, våra helgondagar och våra årsdagar: När något är fullbordat i en människas inre, då står en världsförändring för dörren.

Viljornas brottning

Är det så att år 1927 utmärkte sig för en alljordisk nervositet? Eller var det genom underrättelseväsendets känslighet och fullkomning som vi fingo detta intryck?

Säkert är i alla fall att under detta år förekommit många onda tillbud som avvärjts, och många goda ansatser som blivit till intet. Så att det nu vid årsskiftet hårskar ett jämförelsevis lugn på alla fronter. De sjukdomar i jordkroppen som drivit upp febrar och oro finnas alltjämt, men den vilja till liv och läkedom, som framtvingat försök till förnuftig lösning av svårigheter finnes också. Vad vi kunna vänta för detta år blir alltså en fortsatt brottning mellan dessa bägge riktningar: mellan förintelseviljan och livsviljan. De handlande huvudpersonerna äro givna, om vi få kalla folken så, deras viljeriktning också. Men vilka spelets förvecklingar kunna bli ana vi icke. Det enda vi veta är vilken sida i kampen vi ha valt och var vi alltså komma att sätta in vad vi ha av kraft och förmåga.

Tänka vi flyktigt tillbaka på det gångna året, så se vi tydligt att vi icke ha kunnat begränsa våra intressen till någon rayon omkring vårt eget land. Den radikala omsvängningen i Norge och högerns kommande till makten i Danmark med därav följande nedläggning av avrustningsförslaget synes oss nära och vidkommande men knappt mera vidkommande än västmakternas konflikt med Kina eller Englands avbrytande av de diplomatiska förbindelserna med Sovjet-Ryssland.

När Kinas nationalregering drev ut främlingarna ur landet och västmakterna koncentrerade sina flottor vid flodmynningarna, när den bolsjevikiska surdegen började jäsa i den kinesiska massan, då tyckte sig världen ana upptakten till en uppgörelse mellan vit och färgad och höll andan i väntan därpå. Men den inre oenigheten i Kina och folkets ovillighet i längden att marschera fram på ryskt kommando för kommunistiska mål, orsakade ett bakslag. Västmakterna voro heller inte eniga om sin taktik och för närvarande rör sig konflikten ej ur flacken.

Det samma är fallet med konflikten mellan Sovjet och England och varningarna för oppet krig mellan väster och öster, kapitalism och kommunism ha för ögonblicket tystnat. Inte heller här är konflikten avvecklad. De båda väldenas utrikesministrar ha nyligen träffats men inte funnit någon väg att återknyta förbindelserna. Sovjet vill fortfarande inte ansvara för att tredje internationalen skall uppbåra med politisk propaganda i England och då får det bli vid det läge som skapades vid Arcoskonflikten i våras.

Men så mycket har dock hänt att Ryssland genom sin utrikesminister samarbetat med England, Frankrike, Tyskland och Italien för att försona Polen med Litthauen. Konflikten mellan dessa båda länder, som pyrt ända sedan Polen tog Litthauens huvudstad Vilna för tio år sedan, hade på sista tiden blivit akut, och Ryssland ansåg sig böra varna Polen för dess hotfulla hållning. Nu ha de båda ländernas representanter mötts under Nationernas förbunds råds överinseende och slutit fred — utan att dock Polen lämnat tillbaka Vilna eller Lithauen avstått från sina anspråk. Det kan tyckas vara ett dåligt sätt att läka en sjukdom genom att trolla bort symptomen för stunden och låta orsaken bestå. Men en fördel är, att Rådet inte inskränkt sig till att åse hur de båda makterna skrivit under ett fördrag. Det har också förmått dem att ge N. F:s generalsekreterare makt att ingripa vid alla plötsligt uppkommande konflikter i meddande och reglerande syfte. Medan alltså andrum uppnåtts vid denna farozon, ha nyligen tvenne traktat renskrivits, som tillspetsat situationen på Balkan. Jugoslavien har uppnått ett fördrag med Frankrike i sin rädsla för Italien, som i sin tur fattat fast fot på Balkan genom ett fördrag med Albanien. Jugoslavien fruktar att Italien som protektor över Albanien skall ta sig rätt att intervenera på Balkan och man vet inte var det skall sluta. På Balkan liksom i Nordafrika är nu alltså en bestämd motsats skapad mellan Frankrike och Italien. Om Frankrike hade en diktator lika hänsynslös som Mussolini vet man inte hur denna spänning skulle sluta. Någon djupare nödvändighet finns visserligen inte varför de två latinska folken skulle vara osams, men någon sådan är alldeles icke nödvändig för krig som vi tydligt ha sett.

Ett stridens tecken just nu är också amerikanska flottledningens väldiga flottbyggnadsprogram, som man egentligen kunde vänta sedan Amerika bröt sönder konferensen med England och Japan för nedbringande av flottrustningarna. Vem som hade rätt i sina beräkningar av olika fartygslag mot varandra är svårt att säga. Men ett kan man säga påstå, att så länge avrustningskonferenserna för land-, sjö- och flygstridskrafter skall hålla på och mäta och väga varandras möjligheter och ingen vill ge upp en man, en båt eller ett skott ifall inte de andra ge upp lika mycket, så länge komma vi ingen vart på vägen mot trygghet och fred. Den senaste avrustningskonferensen kom ju heller inte långt. Den skulle redan vara glömd om man inte mindes den sensation ryssarnas förslag om allmän och ögonblicklig avrustning skapade.

Emellertid talar man alltjämt om att den stora allmänna avrustningskonferensen möjligen skall kunna äga rum 1928. Arbetet på att förbereda densamma skall fortsätta någon gång i vår, sedan kommissionen för trygghet först fått sammanträda. Detta enligt den franska formeln: Trygghet först.

(Forts. å sid. 4)

Kristall köper Ni bäst och billigast hos

Konst- & Kristallindustrien
64 Västerlånggatan 64
Förnämliga varor Låga priser

Allt flera köpa i Konsum — Principen är där: sunda varor i sunda butiker.

KONSUMTIONSFÖRENINGEN STOCKHOLM

TIDEVARVET

Utkommer varje helgfri lördag.
Slussplan 1—5, 2 tr., Stockholm.

UTGIVARE:
Ada Nilson.
REDAKTIONSKOMMITTÉ:
Elin Wägner.
Elisabeth Tamm.
Honorine Hermelin.
REDAKTIONSSEKRETERARE:
Carin Hermelin.
Mottagningstid 10—12.
Telefon Norr 4842.
EXPEDITION:
Telefon Norr 2824 3.
Kontorstid kl. 10—12 f. m., 1—4 e. m.
PRENUMERATIONSPRIS:
För helår kr. 6:—, halvår kr. 3:50, kvartal kr. 2:—. Lösnummer 15 öre.
ANNONSPRIS:
1 text . . . . . 20 öre per millimeter.
Textsida eller särskilt begärd plats 25 öre

Stockholm 1928
Wahlstedts Tryckeri Aktiebolag
Storgatan 22

Tidevarvets Rådfrågningsbyrå för föräldrar
Regeringsgatan 31, 3 tr. Stockholm.
Öppen dagligen kl. 12—17. Läkare träffas måndagar kl. 12—13, torsdagar kl. 18—19. Tel. Norr 8041. Besvarar även frågor pr brev.
Dir Ada Nilsson. Byråns föreståndare.

Mathilda Staël von Holstein
Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Malmtorgsgatan 3, Stockholm.
Telefon 288, 289.
Familjerätt. Hyresärenden. Testamenten. Bouppteckningar. Förfrågningar från landsorten besvaras omgående.

EVA ANDÉNS Advokatbyrå
Inneh.: Eva Andén, Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Herkulesgatan 14. Tel. 7575—7576.
f. d. Lea Vattugatan.
STOCKHOLM.
SPECIALITET: Familje- och arvsaker, Boutredningar och testamenten, förvaltningsuppdrag.
Även skriftliga förfrågningar.

Advokat Hugo Lindberg
Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Kungsgatan 6, 6 tr. Hiss. Stockholm.
Tel. 14799. N. 10150.

Doktor Inez Laurell
Sibyllegatan 9, Sthlm. Tel. 74171.
Homeopatisk behandling.
Tid för mottagning beställes per telefon, helst 9,30—10 fm.

Tandläkare
ELSA ARRHENIUS
Kungstensgatan 9, invid Birger Jarlsgatan.
Tel. Norr 20500. T. Bostaden: Norr 19315.

Kvartslampa
gives billigt. **Elsa Boberg.** Sibyllegat. 29, IV. Ost. 62 34. Tid 11—7.

Hildur Molinders
INSTITUT FÖR HYGIENISK BEHANDLING.
Östermalmstorg 5, 1. STOCKHOLM.
Tel. Ö. 1760.
Ansiktsbehandling. Frostbehandling. Massage mot slapp och rynkig hud. Hals- och bystmassage. Behandling mot oren hud, finnar, pormaskar, hudrodnad, vita prickar, fräknar, s. k. gåsbud samt generande hårväxt. Kvartslampa, violetta strålar. Speciell behandling mot hårav fall, mjäll och dålig hårväxt. Manicure och pedicure.
Vördsamt HILDUR MOLINDER.
Har förut under flera år varit anställd på Fru M. Enquists Institut.

Olga Elmdahl
Modemagasin
Kungsgatan 53. Tel. 10851
STOCKHOLM.

I fjol och i år

En skolreform, som sätter landets upplysning i fara! En kommunalskattereform, som stjälpte, emedan skattedragarna drogo ojämnt och den som skulle hålla i tömmarna, i tid inte visste vem han skulle lirka med! En arbetsfred och annat mera, som aldrig såg dagens ljus! I landet en usel gröda! Och slutligen flitiga övningar med gasmasker och övrigt krigsmateriel! Detta är något av det väsentligaste, som 1927 har givit. Vad 1928 i följd därav kommer att giva är icke lätt att förutspå, men man kan ha anledning antaga, att det blir andlig och lekamlig fattigdom, ytterligare ökad genom en på förhand hopkompromissad skattelag samt en i allo krigisk anda.

Återigen stundar valår. De förberedande locktonerna ha redan låtit höra sig. Socialdemokraterna hysa måhända något olika åsikter i vissa frågor, särskilt fredsfrågan, men partipiskan får väl upprätthålla friden. De borgerliga partierna däremot synas rörande eniga. Ett av deras organ skriver: "Hr Lindman vill samarbeta med Hr Ekman, så påstår han åtminstone. Och han önskar en samgång vid valet. Ingenting är eller borde vara naturligare med hänsyn till den politiska situationen i stort sett. När Stockholm gick till val senast, understödde de borgerliga partierna varandra efter hela linjen. De ville förhindra, att kommunisterna blevo tungan på vågen i stadsfullmäktige." — Förr i världen var det socialdemokraterna, som bildade krutet i skrämskottet, nu är det istället kommunisterna. Och den gamla tungan på vågen tycks leva än, inte som verklighet, men som dröm. — Borgerliga partier, borgerlig samling! Man är van vid uttrycket. Någon gång frågar man sig ändå vad ordet "borgerlig" betyder. Ursprungligen beteckna de det något positivt, att man tillhörde det borgerliga ståndet, numera har det övergått till att bli negativt — att man icke är socialdemokrat. Det syneş ej mycket att leva för.

Partipolitiken, som mer och mer övergår till klasspolitik, börjar verka utsliten. Den kan inte heller hänföra. Svenska folket eldas icke längre, varken av Hr Lindmans ryssar eller Hr Kilboms blodsugare. De ha förlorat sitt skimmer. I nödens stund försöka männen tala till kvinnorna och förklara för dem det nödvändiga i att tillhöra ett parti. Det har två stora fördelar säga de: det utplånar all självständighet och tar bort det personliga ansvaret. Förstå inte kvinnorna vilken fördel detta är? Männen hålla kurser för kvinnorna för att förbereda årets val, de tala så undervisande, så bevekande, så övertygande, allt för att få deras röster. Med dem ska de rädda samhället. Detta försumpade samhälle, som är och blir lika försumpat vare sig högern eller liberalerna eller de frisinnade eller socialdemokraterna ha majoritet! Det är inte den ena eller andra riktningen, som gör det utan att ingen i verkligheten erkänner rättens rätt som makt. Alla bygga på våldet. Och många kvinnor följa den behjärtansvärda maningen.

Frågan är snarare: huru många göra det icke? Ty partipolitiken har överlevat sig själv. Det är på tiden att försöka något nytt!

—

LOCKOUT

Årsskiftet förde med sig en allvarlig händelse på arbetsmarknaden. På måndagen förklarades 17,000 man inom pappersmasseindustrien och omkring 3,000 man inom gruvindustrien i lockout. Därmed är den långvariga, tämligen sällsynt omfattande fredsperiod, som den svenska industrien kunnat tillgodogöra sig, avbruten. Hur allvarliga och vittomfattande följderna av de avbrutna förhandlingarna kommer att bli, är ännu inte lätt att säga. Det finns anledning frukta, att striden kommer att utvidgas men å andra sidan har en speciell medlingskommission tillsatts av regeringen.

Förlikningsförhandlingarna inom pappersmasseindustrien har förts under landshövding Kvarnzelius ordförandeskap. Den egentliga lönefrågan kom aldrig under avgörande diskussion. Innan man hunnit så långt hade ståndpunkterna ifråga om de allmänna bestämmelserna så skarpt satts emot varandra att försöket att uppnå samförstånd måste uppgivas.

Meningsskiljaktigheterna kan tyckas röra så obetydliga saker, att det endast måste bero på oförnuft och halsstarrighet, att de tillåts leda till öppen konflikt. Men bakom de till synes obetydliga detaljerna gömmer sig utan tvivel krav av vidsträckt principiell betydelse.

Två av de viktigaste punkterna i arbetarnas önskemål rörde läkarvård av specialister samt ersättning vid semester. Enligt hittills gällande avtal har arbetarna på ordinarie läkares förord tillförsäkrats specialistvård vid sjukdom och denna förmån har också tillkommit deras anhöriga. Utan tvivel har denna rättighet kunnat missbrukas och utsträckas till även avlägsna anförvanter. Ett sådant förfarande måste i längden bli mycket kostsamt. Att arbetarnas löner inte räcka till sådan läkarvård är emellertid tydligt. Utan tvivel skulle bolagen kunna ordna saken på ett rationellt sätt, som på samma gång tillvaratog bolagets intressen gentemot missbruk och tillförsäkrade arbetarna nödvändig specialistvård.

Vad beträffar semesterersättningen utgår denna för närvarande med 50 kr. för fyra dagars ledighet. Ersättningen beräknades under den tid, då levnadsomkostnaderna var som högst. Från arbetsgivarehåll framhålles därför, att en fyra dagars semester kan finansieras med mindre belopp än 50 kr., helst som semesterersättningen i vanliga fall beräknas efter arbetsförtjänsten.

Minskad semesterersättning vore emellertid ett betänkligt steg tillbaka. Ingen yrkesgrupp torde ha så kort semester som industriarbetarna. Alltmera har kravet på 48 timmars semester gjort sig gällande inom olika industrigrenar. Även de organiserade lantarbetarna har i sina avtal bestämmelse om en veckas semester. Genom att minska ersättningen för pappersmassearbetarna skulle 4-dagarssemestern obonhörligen fastslås, medan ett bibehållande av 50 kronors ersättning kan möjliggöra ett förlängande av semestern, som mera motsvarar förmånerna inom andra industrigrenar.

Lönerna inom pappersmasseindustrien har under perioden efter den sista betydande konflikten 1923 utgått med en timpenning på 91 öre, fastställd efter viss beräknad normalproduktion. Emellertid var båda parterna vid avtalets ingående eniga om, att en höjning av lönen skulle stå i visst förhållande till produktionsökningen. Produktionens stegring har åstadkommit, att vid en enda fabrik har högsta lönen uppgått till 132 öre per timme, d. v. s. till 3,125 kr. pr år. Men i genomsnitt har lönen uppgått till omkring 3,000—3,100 kr. i årsinkomst. Ett antagande av arbetsgivarnas föreslagna villkor skulle emellertid medföra en minskning i årslönen med omkring 500 kr. För övrigt stadgar avtalet att den produktionsökning, som är en följd av förbättrade maskiner, anordningar eller arbetsmetoder och därav följande förändringar skall bli föremål för förhandlingar i vanlig ordning. Arbetsgivarsidan har alltså här en säkerhet emot arbetarnas obefogade vinst av gjorda förbättringar.

Inom pappersmasseindustrien har en ständig konjunkturstegring under de sista åren ägt rum. Sveriges del av världsproduktionen uppgår till en fjärdedel. Det är alltså stora ekonomiska värden som står på spel genom den nu utbrutna konflikten.

Hur lätt blir människornas kinder heta!

Hur lätt bli människornas kinder heta!
De döma snabba, fast de litet veta,
de många rösterna, som hjärtan mäta.
Men i vart hjärta finns en dörr med lås,
ett hemligt rum, vars nyckel ingen finner,
och oljan, som uti dess lampor brinner,
är hemligheter, som med oss förgås.
I nyckelhålets strimma på vår väg
vi röra oss och vakna upp och somna.
Hon leder oss, och långt i fjärran komna
den strimman lyser våra sista steg.

Verner von Heidenstam.

Internationella kvinnoförbundets för fred och frihet fjärde upplysningskurs i Stockholm den 7—11 januari 1928

Läkaresällskapets lokal, Klara Östra Kyrkogata 10, såvitt ej annat i programmet angives. Vi äro nu i tillfälle meddela fullständigt program.

Lördagen den 7 januari. Kl. 10 f. m.—1 e. m. Hälsningsord av fröken Matilda Widegren. Inledningsanförande av excellensen Ekman. Nationalitetsrörelsen i Kina (2 föreläsningar), av professor B. Karlgren. — Kl. 2,30—5 e. m. Förhållandet mellan vita och färgade i Indien, av pastor Paul Sandegren. Intryck från 1927 års folkförbundsmöte, av excellensen Löfgren. De svartas och de vitas inbördes förhållande i Amerikas sociala liv, av förf. Anna Lenah Elgström-Colliijn. — Kl. 8 e. m. Samkväm å Internationella Klubben, Hamng. 8, 2 tr., för att bereda kursens deltagare tillfälle till samvaro.

Söndagen den 8 januari. Kl. 6 e. m. Fredsvesper i Gustaf Vasa kyrka, av hovpredikant E. Hallberg. — Kl. 8 e. m. Mottagning för Miss Sheepshanks och övriga utländska gäster å Hotel Anglais, Strureplan.

Måndagen den 9 januari. Kl. 10 f. m.—1 e. m. Fredstanken i judendomen, av överrabbinen dr M. Ehrenpreis. Nya former för arbetarskydd, av yrkesinspektrisen Kerstin Hesselgren. Internationella föreningen för sociala förbättringar inom industrin, dess arbete och mål, av Miss Brenda Voysey, England (Sammanfattande tolkning.) Lunchrast. — Kl. 2,30—5 e. m. Samarbete mellan arbetare och arbetsgivare, av direktör van der Leeuw, Holland (Sammanfattande tolkning.) Kolonial imperialism, av Miss Mary Sheepshanks, Genève. (Sammanfattande tolkning.) — Kl. 7 e. m. Svenska Skolmuseet, Hantverksregatan 19, n. b. Filmens uppgift i folkförsoningens tjänst. Inledningsanförande och diskussion. Filmförevisning. Tillfälle att bese Svenska skolmuseet och Pedagogiska biblioteket från kl. 6 e. m.

Tisdagen den 10 januari. Kl. 10 f. m.—1 e. m. Mandatsystemet och mandatkommissionen, av fru Anna Bugge-Wicksell. Arbetet för den internationella handelns fribet, av statssekreterare E. Modig. Esperanto i fredens tjänst, av pastor Cseh, Rumänien. Tolkning av rektor Sam. Jansson. Lunchrast. — Kl. 2,30—5 e. m. Gittgaser och fredsarbete (ljusbilder), av docent Axel Höjer. Upplevelser från fronten, av stud. W. Hammelrath, Bonn. (Sammanfattande tolkning.) — Kl. 8 e. m. Aftonmöte i K. F. U. M:s börsal. Vilka förpliktelser ålägga världskrigets generation gentemot kommande slakten? Inledare: rektor Herman Söderbergh, rektor Homorine Hermelin och kapten C. J. Brunskog. Diskussion.

Onsdagen den 11 januari. Kl. 10 f. m.—1 e. m. Förhållandet mellan vita och färgade i Sydafrika, av pastor Paul Sandegren. Undervisningsproblem i tropiska mandatområden, av fru Anna Bugge-Wicksell. Nydaningsarbete i Lettland, av Fru Paula Abel, Lettland (Sammanfattande tolkning.) Lunchrast. — Kl. 2,30—5 e. m. Rasfrågan och freden (2 föreläsningar), av professor Otto Nordenskjöld. Avslutning. — Kl. 8 e. m. Aftonmöte i K. F. U. M:s börsal. Är pacifismen verklighetsfrämmande? av kyrkoherde Sam. Thysell.

Anmälningar till kursen mottagas å Internationella Kvinnoförbundets för Fred och Frihet byrå, Dav[illegible]garesgata 9—11, 2 tr., vilken även ombesörjer inkvartering. Under pågående kurs är mötesbyrån inrymd i Läkaresällskapets lokal. Seriebiljett 5 kr. Halvdagsbiljett 75 öre. Biljett till aftonmötena 75 öre, till samkvämet 1:25, till mottagningen 3 kr.

Biljetter till [illegible]evisningen tillhandahållas kostnadsfritt i mån av utrymme.

Clara Smitts Massageolja
(Äkta Sätther-Oljan å 3:—)
Är ett **livselixir** för **blod** och **nerver.**
Bör finnas i varje hem, hos varje sjukling. Indrånkes genom huden jämte frottering och varma dukar. Tillbandahållen i Klinken, Mästersmansgatan 34, 1 tr. Tel. N. 12538.
Även till landsorten pr postförskott.
En provbehandling gratis, där så önskas, vid inköp.
Clara Smitt-Dryselius.
Badlärare.
Legitimerad av Kungl. Medicinalstyrelsen.

DUCHATELLER från kr. 35.
Chäslonger 28 — Bäddfåtöljer 60 — m. m.
Danielsson, Metareg. 6. Tel. Sö. 766.

Berliner Bock-Dricka
Damernas Favoritdryck.
Måltidsdricka.
RÅSUNDA BRYGGERI A.-B.
Tel. Hagalund 10. Postadr. Råsunda.

FÖRSÄKRING SKÄNKER TRYGGHET
FOLKET
Livförsäkring
SAMARBETE
Brand- Olycks- fall- Garanti- Bil-försäkring
Kooperationens Försäkrings-Anstalter
Kungsgatan 5 - Stockholm

"Stockholms-äktenskap"

av KARL ARVID EDIN

Under de senaste åren har befolkningsfrågan, som ännu vid tiden för världskrigets början varit föremål för endast ringa intresse utanför fackmännens trånga krets, plötsligt kommit i brännpunkten för det allmänna intresset. Detta beror på fruktsamhetens starka "rationalisering", genom den s. k. födelsekontrollen.

Av hittills tillgängliga siffror ser det ut, som om vårt eget land och i all synnerhet Stockholm under de sista åren skulle ha tagit ledningen inom denna rörelse. Allra märkligast är, att *den äktenskapliga fruktsamheten i Stockholm efter kriget inom de lägre klasserna särskilt inom de yngre äktenskapen* (naturligen ej de alldeles nyss ingångna) *synes ha sjunkit relativt mycket starkare än för de högre klasserna.* För arbetarhustrur som 1920 ej fyllt fyrtio år, och vilkas man deklarerat mindre än 3.000 kronors inkomst, var fruktsamheten i Stor-Stockholm under åren 1919—22 i äktenskap ingångna 1916—18 nära 50 % lägre än för hustrur (i samma ålder och äktenskapsvaraktighet) vilkas man deklarerat minst 6.000 kr. inkomst. Förmodligen är den äktenskapliga fruktsamheten inom arbetarklassen för närvarande ingenstädes i världen tillnärmelsevis så låg som i Stockholm, ej minst bland de lägst avlönade arbetarna. I den mån man i stort sett kan räkna med, att en god inkomst återspeglar en god arvsmassa eller i varje fall goda startmöjligheter för de barn, som växa upp i dylika hem, måste fruktsamhetens reglering nedåt med sjunkande inkomst givetvis hälsas med tillfredsställelse.

Men huru ställer det sig med den utomäktenskapliga fruktsamheten i Stockholm? Som bekant är den mycket hög i förhållande till den äktenskapliga, 25 à 30 % av hela antalet barn. Måste man i betraktande härav antaga, att de nyfödda stockholmarna ändock i förhållandevis stor utsträckning starta med dåliga föräldra- och hemmöjligheter? Till denna viktiga frågas besvarande har man tack vare 1917 års barnavårdslagar från och med 1918 i barnavårdsnämndernas och barnavårdsmännens handlingar ett material, till vilket säkerligen intet annat land kan prestera ett motstycke. Alla utomäktenskapligt födda barn skola som bekant här registreras och få en barnavårdsman, som tillgodoser deras intressen. I dessa handlingar kan man i detail följa barnens vidare öden, tills föräldrarna gift sig eller barnen dött eller adopterats. Man kan studera, huru barnets ställning reglerats genom erkännande, avtal eller dom (även underhållsbeloppets storlek), eller genom föräldrarnas trolovning. Man får veta om modern (eller fadern) gift sig med annan man än fadern (eller kvinna), om föräldrarna sambott med varandra eller med andra, om barnet utackorderats och vart, om föräldrarna haft andra barn med varandra resp. med andra, om fadern vid barnets födelse varit officiellt okänd eller gift med annan kvinna än modern. Rörande barnets, men framförallt föräldrarnas hälsoförhållanden, (könssjukdom, sinnessjukdom, tuberkulos, alkoholism, undermålighet, lösaktighet, tjuvnad) kunna en mängd upplysningar inhämtas, likaså om yrken, anställningar och inkomst samt bostadsförhållanden.

För 1920 äro utomäktenskapliga Stockholmska födelsekull (2150 levande födda barn) har jag sökt inhämta alla tänkbara upplysningar ej blott från barnavårdsmännen utan även från folkräkningsmaterialet, där jag sökt "identifiera" mina "barnkort". Resultatet har givit vid handen, att ungefär 13 proc. av samtliga barn kunna karaktäriseras såsom födda av okänd fader, medan föräldrarna i 10 proc. av fallen gift sig redan under år 1920 och i 10 proc sambott sedan någon tid vid folkräkningstillfället utan att då vara gifta, vadan fadern alltså i två tredjedelar av samtliga fall varit känd (delvis på grund av domstolsutslag), men åtminstone ej vid folkräkningstillfället sambott med modern.

Av särskilt intresse har den utan äktenskap samboende gruppen tycks mig vara. Jag hade tänkt mig att man här genom lämplig uppdelning skulle kunna "renodla" de mycket omtalade men aldrig i siffror fixerade "*stockholmsäktenskapen*". Härmed skulle då närmast menas en förbindelse som i varje fall tänkts skola bliva av mer "fast natur", och som åtminstone ej förrän efter längre tids fortvaro ("proväktenskap") kunde tänkas legaliseras genom äktenskap. Jag har närmare studerat 278 föräldraskap med samboende och därvid gjort följande gruppering. A) Gifta inom ett år efter barnets födelse = 146. B) Gifta inom 1—7 år efter nedkomsten = 71. C) Ej gifta inom 7 år efter nedkomsten = 61.

De egentliga stockholmsäktenskapen finna vi alltså i C-gruppen, där praktiskt taget inga äktenskap ingås. Relativt gamla mödrar äro där starkt representerade, särskilt i jämförelse med den grupp av mödrar, som gift sig inom kort tid efter barnets födelse. I det hela gör C-gruppen intet särdeles gott intryck. Flera av barnafäderna äro vid barnets födelse gifta med annan kvinna, bostadsförhållandena äro dåliga (inneboende), undermålighet av olika slag ej ovanlig, flere barn ha fötts i olika förbindelser, barnadödligheten är hög.

Emellertid är detta material givetvis alldeles för litet, för att man därpå skulle grunda några vittgående slutsatser. Härför erfordrades dessutom, att man skulle känna bostadssamboendets utsträckning i sin helhet. *Det skulle vara av allra största betydelse för hela det stockholmska barnproblemets bedömande, om man vid 1930 års folk- och bostadsräkning kunde få uppgift för varje bostadslägenhet om vilka kvinnor under 40 år som åtminstone vid räkningstillfället sambodde med män, med vilka de ej voro gifta,* (helst naturligen också huru länge de sambott), *liksom också om vilka gifta kvinnor i denna ålder, som ej bostadssambodde med sina män (detta sista av största betydelse både för fruktsamhets- och skilsmässostatistiken).* Givetvis inser jag till fullo svårigheten att få dylika uppgifter någotsånär korrekt besvarade, men min erfarenhet från 1911 års "bostadsbeskrivning" från Göteborg säger mig, att en förnuftig komplettering av bostads- och folkräkningsmaterialet på denna punkt (genom en liten specificering av "hushållerskorna") borde kunna ge en rätt så god ledning.

Jag skulle rent av vilja ifrågasätta, huruvida inte sammanflyttande i "allvarligt syfte" (de fakto som makar) kunde tänkas på något sätt deklareras, exempelvis till barnavårdsnämnden, hos vilken redan en mängd dylika samboenden faktiskt äro registrerade, ej blott mellan barnamödrarna och barnafäderna utan även mellan de förra och senare förbindelser.

"En dylik deklaration synes mig i varje fall mer ärlig än den "trolovning", som nu så ofta efter ett utomäktenskapligt barns födelse halvt om halvt framtvingas av barnavårdsmännen (givetvis i allra bästa syfte). Det nya begreppet "trolovningsbarn" har i varje fall bra litet att göra med det gamla, så som man nogsamt kan konstatera, då man finner i huru relativt ringa grad dylik trolovning förhindrar nya förbindelser. Med detta uppslag har jag ej i ringaste mån velat inlägga något förringande om äktenskapet som institution. Tvärtom synes mig det material jag sett snarast tala för, att de ideella "stockholmsäktenskapen" äro försvinnande minoritet. Men jag menar, att man oförfärat skall se verkligheten sådan den är i ögonen och på så sätt söka skaffa sig ett gott och rättledande studiematerial för bedömande av, huru de stockholmska samboendena, särskilt inom de lägre klasserna te sig som förutsättning för en *människovärdig hemvård* av kommande och uppväxande barn. Kunde man sätta de utomäktenskapliga nedkomsterna för exempelvis år 1930—31 i relation till de mer "fasta äktenskapsliknande samboendekombinationer", som kunde konstateras vid en för detta ändamål förnuftigt lagd folk- och bostadsräkning (med uppgift bl. a. om födelseåren för varje kvinnas levande födda barn), skulle alltid något vara vunnit. Man måste dock alltid komma ihåg, att dylika barn i varje fall ha en betydligt större utsikt att få en god hemvård än utomäktenskapliga barn i "helt fria förbindelser". Ej minst skulle det vara av största intresse att få undersökt, i vad mån "barnbegränsning" förekommer i dylika fasta utomäktenskapliga förbindelser i jämförelse med i äktenskapliga inom samma samhällsklasser, (med användande av samma "identifieringsmetod", som givit så pålitliga resultat i min undersökning rörande den äktenskapliga fruktsamheten i Stor-Stockholm). I varje fall anser jag, att en obligatorisk fortlöpande "familjeregistrering" bör införas i Sverige från och med den 1 jan. 1931, därvid bl. a. för varje ogift kvinna, som haft ett barn, skall utskrivas ett kort, där hon skall påföras varje nytt barn, vilka kort automatiskt följa henne till varje ny flyttningsförsamling (uppgifterna skulle givetvis vara *konfidentiella*).

Sedan befolknings- och speciellt barnproblemets oerhörda allvar i vara dagar glädjande nog börjat göra sig forsport inom vida kretsar, borde det i alldeles särskilt hög grad vara en uppgift för våra ansvarskännande svenska kvinnor att med all makt befordra ett vederhäftigt och allsidigt studium av dessa frågor, med inriktning på exempelvis sådana omtåliga, praktiska avgöranden som 1) steriliserings av notoriskt mindervärdiga män och kvinnor resp. 2) mildare åtgärder för förekommande av i önskvärda nedkomster och 3) utelande av familjeunderstöd, då det gäller önskvärda nedkomster.

Den första studieåtgärden är härvid ett lämpligt utbyggande av folkräkningen och födelseställetken för

Svenska Kvinnors Centralförbunds för Fysisk Kultur
(S. K. C. F. K.)
Riksmöte i Stockholm
Söndagen den 15 januari 1928, kl. 13,30.
Lokal: K. Gymnastiska Centralinstitutets hörsal
Hamngatan 19, ö. g.

Allmänheten inbjudes till **föredrag med diskussion:**
Doktor HEDE BERGMAN från Berlin:
Om den kvinnliga idrottens betydelse och utvecklingsmöjligheter.
ENTRÉ: 50 öre.

De förlamade

För en tid sedan utspelades i Wien en tragedi. En tandläkare blev skjuten av sin son utom äktenskapet, som sedan dödade sig själv med den andra kulan i revolvern.

Tandläkaren, som var 47 år gammal, hade för 24 år sedan haft en förbindelse med den unge mannens mor. Han lämnade uppfostringsbidrag rätt och slätt men brydde sig annars inte alls om barnet eller dess mor. Modern gifte sig, tandläkaren gifte sig med en annan och båda fingo barn i sina äktenskap. Mannen som modern gift sig med, var av annan sort än tandläkaren. Han upplog det utomäktenskapliga barnet i sin familj och uppfostrade det som sitt eget. Gossen levde i den uppfattningen, att han vore äkta son till sin mor och hennes make, endast född innan äktenskapet var avslutat och därför bar ett annat namn än föräldrarna och syskonen. Man kunde inte mera kärleksfullt ha bevarat en uppväxande ungdom från upptäckten av att vara av illegitim härkomst.

Han blev vuxen och hade plan som bankttjänsteman. Genom ett ödesdigert samtal med sin modern advokat upptäckte han hemligheten med sin härkomst. Han besökte sin far, som inte kände honom, och lät behandla en tand hos honom. Några dagar senare kom han tillbaka och dödade fadern. Därmed var historien avslutad. Den som begick handlingen vilar under jorden och ingen har vidare något intresse av saken. Varken domarn eller allmänheten, som snart övergår till nyare sensationer.

Om upptäckten av utomäktenskaplig börd kan verka så på en annars rättskaffens människa, kan man i någon mån förstå, vad sådana barn få lida, som redan från begynnelsen få höra "oäkting" ropas efter sig. Den förtärande känslan av mindervärdighet blir outrotlig, så som förhållandena äro i vår tid. Men denna mindervärdighetskänsla är inte bara en följd av den sociala ställningen utan också ett resultat av den längtan efter kärlek, som finns hos barnet, och ett overflyttande av denna längtan in i den samhälleliga ställningen. Vad vet barnet om legitim eller icke legitim? Vad bryr det sig om ifall prästen har välsignat föräldrarnas förbindelse eller ej? Den som inte har någon far och därför äger sin mor endast delvis, lider ständigt under en brist i sin nödvändiga kärlekskofond, som han inte kan övervinna. Ett sådant barn är mycket sämre ställt än ett föräldralöst som inte känner sina föräldrar. Den kärlekslöst, som kommer det föräldralösa barnet till del, är av helt annat slag än det utomäktenskapliga barnets. Föräldralöst har den mera av öde över sig. Inför dödens makt böjer man sig, emedan varje upprör däremot är lönlöst. Också det föräldralösa barnets psykologi för in i mörkare djup än vår rationella tidsålder fattar. Ett föräldralöst barn måste principiellt utvecklas på ett annat sätt än det lyckligare barn, som fått behålla sina föräldrar. Kanske uppnår just det föräldralösa barnet den högsta förmågan till kärlek... Men i allmänhet blir de föräldralösa kalla, ensamma ingen tanke, som tarde dem att sinka. De äro förramade, liksom människor vilka träffats av hjärnslag. På sådana människor hänger armen slappt ned och ansiktet är stett. Men de vera ingenting darom, förrän någon annan säger det till dem.

Om det föräldralösa barnets förlust kan liknas vid förlamningen efter ett slaganfall, så kan lidandet hos det utomäktenskapliga barnet, som dagligen och stundligen blir påmint om sin mindervärdighet, liknas vid andra förlamningar, som utgå från yttliga nerver. Den arma själen vet vad som har skett med den och kan inte upphöra att gråta över detta. Samhället *kunde* till fullo ersätta de utomäktenskapliga barnen vad som berövats dem. Att samhället inte gör det, och att utomäktenskaplig börd ännu i de vidaste kretsar gäller som en skam, det kommer att i senare, annorlunda seende tider skrivas på vår tids skuldlista.

*

Ovanstående är allsa hämtat från Fritz Wittels's Barnets befrielse (Die Befreiung des Kindes. Hippokrates Verlag, Berlin-Zürich 1927).

Wittels blev praktiserande läkare 1905 och specialiserade sig från början som nervläkare. Emellertid leda ju nervosterna nästan alltid tillbaka till barndomen — säger Dr Wittels till Tidevarvets korrespondent fru Elsa Björkman Goldschmidt — och när mina patienter kommit underfund med detta, inställde sig av sig själv den frågan, varthän vid deras uppfostran av sina egna barn kunde leda. De började så gott som alla komma med sina barn till mig. Jag såg allt klarare vilka fruktansvärda misstag som kan göras i uppfostran, och så blev den mer och mer mitt huvudintresse.

Jag anser att uppfostran som den hittills bedrivits är ett sorts tamjande, ej fostrande. För att kunna fostra måste man leva sig in i barnets värld, tänka med dess tankar och reagera med dess reagenser — och inte bara använda vuxnas tänksätt.

Jag har också särskilt haft en hel del barn av frånskilda föräldrar under behandling — där föräldrarnas strid invärkat förstörande på barnet. —

På sistone har Dr Wittels fått mycket att göra med staden Wiens Rådfrågningsplatser för uppfostran. Där har han bl. a. många "svåra fall" upptäckt dessa "förlamade" — oäktingar eller på annat sätt föräldralösa, — kanske för livet märkta av den skamkänsla eller brist på kärlek, som beteckna deras barndom.

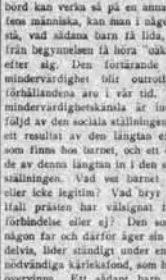

Står Ni mycket?
Ni har då säkert känt trötthet i fötter och ben — en olägenhet, som avhjälpes med Kifas hälfotsstöd, modell *Dr Sam Hybbinette.*
Utprovas dagl. 1—6 e. m.
Tel. N. 286.
KIFA
31 Regeringsgatan 31

Viljornas brottning

(Forts. från sid. 1)

Ryssland och Tyskland äro alltså för att man börjar med avrustningen, Frankrike vill skapa större säkerhet först, helst genom Genèveprotokollet, som skulle skapa en universell militär makt att dirigeras mot alla fredsstörare genom N. F. Englands nuvarande ledning vill avancera långsamt. Någon prutmän på sin suveränitet till förmån för en överstatlig myndighet vill engelska regeringen inte veta av, och har därför ej heller anslutit sig till Haagdomstolen med ovillkorlig skiljedom. Inte heller vill England vara med på några nya säkerhetspakter för tryggande av freden på europeiska kontinenten utöver Locarnopakten. Men det blåser ju också andra vindar i England. Lloyd George — ack, historiens ironi är stor — för en kampanj för att erinra undertecknarna av Versaillestraktaten om deras hedersord att börja avrusta när de besegrades avrustning var slutförd samt om nödvändigheten att ratta fredens misstag. Och nyligen har en grupp av mellan 100000 och 200000 krigstjänstvägrare avlämnat till engelska statsministern en högtidlig skrivelse med sina samtliga namn, på det han må veta att varje namn betyder en undersåte, som vägrar lyda order vid krigsutbrott. Premiärminister Baldwins svar till dem går ut på att England är fredsvänligt men just därför ej kan avrusta, ty då skulle det ej kunna lägga sin makt i vågskålen för N. F. och freden. Angreppskrig betraktar han som skam och fasa, men försvarskrig är något helt annat. Vad angår Englands deltagande i världskriget var det en hederssak, och har till slut möjliggjort fredsarbetet.

Vi börja nu kunna argumenteringen från båda sidor. Krigstjänstvägraren och försvarsvännen tala förbi varann. Man förstår att det skall ha varit en lättnad för de hundratusen att ha sagt ifrån och slippa argumentera vidare.

Denna flyktiga skiss av 1927 års händelser på ont och gott saknar naturligtvis många detaljer. Men den detaljen får ej saknas att 18 stater undertecknat den konvention om borttagande av tullar och restriktioner för den internationella handeln, som framlagts av N. F:s tullkonferens.

Det är sådana fakta som gör att man vågar hoppas att sunda förnuftet vid skapandet av världens framtid skall få överhanden i striden mot oförnuft och onda passioner.

Icke genom att vänta på andra.

Den tyska tidningen *Acht Uhr Abendblatt* har vänt sig till de nordiska ländernas statsministrar för att höra deras tankar angående arbetet för freden. Tidningen säger i sin inledning:

Genom sekellång fredstradition äro de skandinaviska länderna predestinerade till ledarskapet i det svåra och ohyggligt viktiga spörsmålet om Europas fred.

Medan Danmarks och Norges statsministrar i tämligen allmänna ordalag hänvisar till att "man bör rikta hela sin uppmärksamhet på de uppgifter, som alltfort vänta på sin lösning" och till behovet av pressens understöd i fredspropagandan, har statsminister Ekman gjort ett uttalande med politiskt klar och fast linje, som måste hälsas med största glädje. Han skriver:

Vägen till fred synes blott kunna banas, när varje enskilt folk i gärning — d. v. s. genom inskränkning av de militära rustningarna och genom beredvillighet att låta sina egna konflikter avgöras på rättens väg — söker att bidraga till framåtskridandet. Icke genom att vänta på andra utan blott genom att man själv — om än med försiktighet och mälmedvetenhet — göra sig till ledare, öppnas utsikt till en bättre tid.

Det nye Hærlovsforslag i Danmark av *MARIE HJELMER*

Den Hærlov, som Danmark fik i 1922, tillfredsstillede egentlig kun eet av Rigsdagens Partier, nemlig Venstre der var Regeringsparti. De Konservative fandt, at det Forsvar, Landet derigennem vilde faa, var tilstrekkeligt, og de Radikales og Socialdemokraternes stilling var selvfølgelig en avgjort Modstand.

De 2 Partiers bestemt antimilitaristiske Standpunkt var givet og manifesterede sig klart ved det senere fremsatte Avrustningsforslag, som jeg tidligere har gjort Tidevarvets Læsere bekendt med.

Nu 5 Aar efter fremsætter en inden moderat Venstreregering, hvori dog de fleste Ministre er tidlegangere fra sidste Gang, et nyt Forslag om en Hærordning.

Ved Forleæggelsen udtalte Forsvarsministeren, at Rammerne (rammen) om Hærordningen av 1922 var altfor store, de kunde ikke fyldes. Den ny ordning indskrænker Rammerne og indfører tekniske Forbedringer. Rytteriet som selvstændigt Vaaben nedlægges, og der oprettes i Stedet for 2 beredne Fodfolkshataljoner og 2 cyklistbataljoner. Rekrutantallet til Fodfolket indskrænkes, og Tjenestetiden nedsættes.

Forøvrigt indskrænkes Indkaldelsetiden for alle Vaabenarters Vedkommende. Derimod foreslaaes der en betydlig og kostbar Udvidelse av Luftforsvaret, som nu skal være et selvstændigt Vaaben.

Tidevarvets Læsere vil, tror jeg, have Interesse av at blive gjort bekendt med nogle Udtalelser, som fremførtes ved første Behandling av den radikale Ordfører D:r P. Munch. D:r Munch, der i 7 aar fra 1913—1920 var Danmarks Forsvarsminister, har selvsagt de allerbedste Forudsætninger for at kunne bedømme Militerforholdene.

Han bebrejdede først Regeringen og Venstre, at de ikke holdt de Löfter, de havde givet. Ved alle Leiligheder havde de fremført Kravet om Respekt for Parlkronen og lovet, at dette ogsaa skulde gælde Militærvæsenet. Men — da Löftet skulde indfries, löb de fra det og kom med et Forslag, der alt i alt betöd en ikke ringe Forhöjelse, naar man tog Kronens forögede Værdi i Betragtning. Han beklagede, at Venstre stadig nægter at gaa med til en Nedrustning skönt de, da det radikale Nedrustningsforslag var til Behandling, erklærede, at de kunde tænke sig at gaa med til en Dröftelse derav, hvis 2 Betingelser var til Stede: 1. Tyskland skulde være Medlem av Folkeforbundet; 2. En udtömmende Voldgiftstraktat maatte sluttes med Tyskland.

Begge disse Krav er opfylt, men nu kommer Forsvarsministeren og taler om en Fare fra Öst. D:r Munch advarer Ministeren paa det mest indtrængende mod at ville spille Portner (portvakt) for Östersöen, thi Danmark kan hverken aabne eller lukke Östersöen for en fremmed Flaade. Vi har heller ingen Forpligtelse dertil, og vi bör vel vogte os for at bibringe Europa nogen saadan Forestilling. D:r Munch sluttede: "Ved Forslagets Forelæggelse henvendte Forsvarsministeren sig til mig og udtalte, at da jeg krævde Samarbejde i Tide og Utide, var der her en opgave at löse. Jeg tror imidlertid ikke, at den Opgave vil blive let at löse. Der findes ikke fra Militærvæsenets Omraade nogen Generalmøvner, som kan forene alle partier her i Folketinget. Der er ingen Forhandling mulig mellem de Konservative og os. Den eneste Mulighed er, at der kunde dannes et stort Fiertal udenom de Konservative. Men da maa "Venstre" opgive den opfattelse av vore militære Opgaver, der prøger dette forslag, og vende tilbage til den opfattelse, der var Venstres i gamle Dage".

Med Hensyn til Udsigterne for Forslagets Gennemförelse, maa man henvise til de Konservative, thi i deres Haand ligger dets Skæbne. Det kan kun gennemföres sammen med dem, og da de ikke föler sig tilfredsstillet av dets Omfang, er det altsaa givet, at det maa undergaa væsentlige Forandringer, det vil sige Udvidelser.

Men jeg tror at turde sige at med alle tidligere Militærforlig i Minde, kan man ogsaa her gaa ud fra, at *"de 2 konservative Partier"* vil finde hinanden.

Og det er heller ikke helt usandsynligt, at Försvarsminister Brorson, som forresten önsker at kaldes Hærminister, slet ikke vil være saa uvillig til at "forbedre" paa sit eget forslag. Han er ganske vist en bondefödt Lantmand, men han har ved alle Leiligheder, som Krigsministerbaade i dette og det förrige Venstreministerium optraadt med en militær Myndighed og med en Voldsomhed, som er vidt forskellig fra den jævne Stilfærdighed, der ellers præger den danske Bondes Væsen. Her Brorson er ingen daarlig Vogter av den danske Hærs Interesser.

*

Vi erinra om Fru Hjelmers föregående artiklar i Tidevarvet (i n:r 20 och 51 för 1925 och 27 för 1927) som behandla det radikala avrustningsförslag, som gjordes under föregående socialdemokratiska ministär av socialdemokrater och det radikala vänsterpartiet, som Fru Hjelmer tillhört från dess begynnelse.

"Radikale Venstre" bildades 1905 just för att driva avrustningskravet. Under hela krigsperioden — 1913—20 — leddes Danmarks politik med ära av den radikale Venstre som regeringsparti med Zahle som statsminister, Scavenius utrikesminister och Munch försvarsminister.

Angående det ovannämnda avrustningsförslaget, som framlades hösten 1924, skrev Fru Hjelmer:

— — De konservativa partierna menade, att de folkrättsliga förpliktelserna omöjliggjorde den föreslagna avrustningen. Detta påstående avvisades av Dr P. Munch, som är expert på frågor rörande Nationernas förbund. — —

För oss radikala synes det som om det vore en ärofull sak för Danmark att bli den första stat, som frivilligt avkastar sin krigsrustning. Det vi har nu är bara ägnat att föra bakom ljuset, i det att det ger oss en falsk uppfattning av vad vi förmå vid krigstillfälle."

När förslagets öde ett år senare ansågs beseglat, gjorde Fru Hjelmer denna efterskrift:

"Vi radikala tro emellertid på att förr eller senare skall rätt avlösa makt överallt i världen och i nationernas inbördes förhållande. Intet kan rubba oss i vår övertygelse härom eller hejda oss i vårt arbete att föra fredstanken till seger."

'Tilegnes Mænd'

Det är inte det, att vi på *denna* sidan Kölen saknа populära böcker i kvinnohygien. Förutom vad våra egna kvinnliga läkare (Dr Widerström, Dr Sundquist m. fl.) haft att säga, ha Hälsosamma lärdomar både till mogna och till unga kvinnor utfärdats av en professor emeritus i kvinnosjukdomar. I vissa folkböcker, — Röda Korsets Handbok i Hälso- och sjukvård och Husmoderns Gyllene bok — ha yngre manliga läkare sagt sina gyllene visdomsord till oss kvinnor. Tidevarvet har för sin del begrundat och kommenterat dem alla. Det är sålunda inte brist på kunskap i hithörande frågor, som gör att vi drista första yngre läsares uppmärksamhet på en ny bok i "Kvindelig Hygiene" utkommen i vårt västra grannland på Gyldendahls förlag och författad av Dr med. Kr. Brandt, professor i kvinnosjukdomar och förlossningskonst vid Oslo universitet.

Det uppsensdeväckande med boken är att den "Tilegnes mænd!"

En av författarens fakultetskamrater, professor Otto Louis Mohr, framhåller med anledning därav i sin sympatiska anmälan av boken i Arbeiderbladet, att den kanske allra viktigaste uppgiften numera beträffande kvinnohygien ligger i uppfostran av männen till större förståelse av de stora bördor, som såväl biologiskt som socialt vilar på kvinnokönet. Att det är ett ömdligt litet fåtal män, som har en verklig förståelse på denna punkt, framhåller även professor Brandt. Tyvärr är erfarenheten densamma här hos oss, och knappast skulle någon av vårn universitetsprofessorer på samma sätt som professor Brandt, vågat ta upp till behandling frågan om fodelsekontroll och barnreglering.

Han vet väl att det "hörer likesom icke till god ton att vedkjende sig disse kjendsgerninger" men han tar oförskrickt upp de sociologiska och hygieniska fakta, som fordra en ny inställning till spörsmålet i fråga, icke på grund av lättja och njutningslystnad utan på grund av ökad ansvarskänsla gentemot såväl mödrar som barn.

Boken är mycket personligt skriven. Personliga kommentarer till medicinska och mänskliga frågor. Författaren vågat säga att nutidens ungdom är överlägsen hans egen tids ungdom i nästan alla förhållanden. Detsamma gäller även nutidens kvinnor. Och denna överlägsenhet tillskrives icke minst kvinnosakarörelsen, som för övrigt här och där får sina små fiskar varma.

Men hur som helst därmed — det är en så himmelsvid skillnad i ton hos denne gamle erfarne kvinnoläkare och våra unga läromästare, att man blott kan innerligen önska att svenska män — och läkare icke minst — skulle komma i åtnjutande av professor Kr. Brandts hälsosamma lärdomar.

X-ray.

En arbetslös

Han blev arbetslös för tre år sedan. Han är vaken, kunnig — och radikal. Då han blev arbetslös var han nygift. Hans unga hustru kunde ej stå ut, kunde ej hålla hemmet samman. De måste skiljas igen — och en liten, som sett dagens ljus följde modern.

Tre år har varit en oavbruten jakt efter arbete, genom hela landet. Mannen är skicklig i sitt yrke, arbetare i kemisk industri, men omöjligt. I tre veckor sov mannen och en kamrat i en lastbil om natterna. Det var vinter, inte sommar.

En period försökte han sig på att göra tvål och skosmörja i en källare ute i en förstad. Preparaten visade sig fullt ut å bra som dyliks i handeln reklamerade. Men det visade sig att hanteringen var olaglig, han var för fattig för att få försoka.

Två månader under förra sommaren skrev han "råd och ron för husmödrar" i Stockholmstidningen. Han förklarade att det var de "bästa jobb" han haft. Manuskripten betaldes bra och han kunde hyra ett billigt rum och få litet underkläder. (Underkläder och strumpor är det värsta problemet för en medel- och arbetslös). Men övermodig genom den framgång han vunnit i det onekligen för en man litet löjliga ämnet, började han väl lägga ut sina råd och rön för husmödrar på ett alltför maskulint sätt. Alltnog. Hans artiklar refuserades. Sen började jakten igen. Tigga husrum av kamrater, för det mesta gå på gatan, taga på luffen till landsortstäder och fabriksstamhällen. Renskriva lönlösa förslag på de arbetslösas möten, skriva gratisartiklar i arbetartidningarna, ut på luffen igen.

Fjorton dagar före jul i år stöp han av hunger på Drottninggatan i Stockholm. Han fördes till Sabbatsbergs sjukhus. Hans kropp var ett darrande benrangel, genomsvulten, genomfrusen. När han repat sig på sjukhuset blir han utskriven. Sen börjar jakten igen och vandrandet i snökalla nätter. Och om dagarna det bästra, förbiltrade "giv mig litet mat" i herrskapsköken.

Nästa gång han stupar kan bli på en öde landsväg — då är hans saga all. Men tusen och tusen återstå, som vandrar i nätter och dagar. De flesta av dem klagar — men några av dem *fordrar*: "giv arbete eller bröd eller vi tager vår rätt." *Mea.*

Inför det nya året 1928

Det stundande året är för hela Europa betydelsefullt — som valår. Icke endast i vårt land, utan i Frankrike, Tyskland och sannolikt även i England skall folkviljan träda fram och säga sitt ord, så gott den kan. På vilka talesmän den skickar fram som sina erkänt främste beror åtminstone i n r i k t n i n g e n av världens och ländernas politik, ävensom förutsättningarna för de enskildas liv.

Inför detta sätter Tidevarvet som sin uppgift att försöka både tyda de händelser, som rullas upp, och därvid för sin del kämpa för vissa riktlinjer och viss kurs.

Tidevarvet kan och vill ej skilja på utrikes och inrikes politik, lika litet som på vad som överhuvudtaget brukar kallas politik och vad som rör det sociala och kulturella livet och den enskildes del däri. Utan uppdelning i områden, utan att hänvisa vissa människor till vissa sidor "att vistas på", vill vi i de frågor, där det synes oss att viktiga avgöranden sker eller står för dörren, ge plats för olika synpunkter, vilka föra frågorna framåt. Medgörligare än förr blir vi knappast.

Men vi är glada för det arbetsår som gått och för den kontakt med vår läsekrets som vi känt, både när den kunnat gå med oss och då den ställt oss mot väggen.

Och vi ser med hoppfullhet mot det nya året och dess arbetsuppgifter därför — och endast därför — att vi vågar tro att vi just på detta samma sätt får möta vår läsekrets.

Vi vågar till sist till våra läsare rikta en vädjan, att de ville behandla oss som andra sina goda vänner, ej gå förbi oss vare sig med uppmuntran eller opposition, och jämväl sammanföra oss med övriga vänner.

Att fira

I den gamla goda tiden var det på landet en omtyckt sed "att fira". Det brukades ofta på måndagarna och alldeles särskilt tredjedag jul, då torpardrängarna inte ville gå i dagsverke. Den sortens firning, som bestod i att göra ingenting och gå i bakrus efter vad som förekommit, äger väl alltjämt rum, men den har samtidigt uppstått i en ny form.

Vår tid hänger sig åt, vad den kallar att fira sina minnen. Det är en tämligen naturlig och oundviklig sak, att när någonting inträffat, blir det därefter för varje dag en viss tid sedan detta hände. Därför har man alltid något att fira. Men vår byråkratiska tid har satt sin firning i system och går efter jämna tal undan för undan fördelande festligheterna mellan olika platser i landet. Uppsala universitet firar t. ex. sin 450-årsjubilé, den ena av riksdagen i Västerås, den andra av sitt läroverk. Hedemora kommer efter med sitt läroverk med 300 år. Och så går det undan för undan ända till Marinförvaltningen och Kungl. Biblioteket som fyller 50 år. Man roar sig med barnsliga lekar, utkläddningar och uppträ, äter och dricker, allt under åran av att vara fosterländsk och vörda sina fäder. Man känner sig rent av ädel.

Hur kan vi i vår jäktande tid, hinna med att fira så mycket? Kanske därför att vi avhålla oss ifrån att själva göra något anmärkningsvärt! Därigenom bespara vi också våra efterkommande att en gång fira oss. Och rent av ägnade Tegnér en minnesfest tyckte vi nog ändå att Fritjofs saga låter bra gammalmodig, där det heter:

"Ves ej av fädrens ära! En var har dock blott sin;
Kan du ej spänna bågen, är han ej din.
Vad vill du med det värde, som av begravet?
Starkström med ägna vågor går genom havet."

Mortalis.